

Stanisław Orysiak

Prof. Alfons Długosz (1902-1975)

Ochrona Zabytków 29/2 (113), 145

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

archeologiczne środowisko konserwatorskie. Osią dyskusji stał się powracający od wielu lat w różnych formach problem statusu archeologicznego konserwatora zabytków, potrzeba wzmocnienia nadzoru i opieki nad nim przez Zarząd Muzeów i ochrony zabytków MKiS oraz stworzenia właściwej bazy dla centralnej dokumentacji. W tej ostatniej sprawie zadeklarował podjęcie rozwiązania problemu prof. dr Wojciech Kalinowski, dyrektor Ośrodka Dokumentacji Zabytków. W zasadniczych kwestiach organizacji przewijały się dwie koncepcje osobnej służby konserwatorskiej dla archeologii w terenie i utworzenia stanowiska Zastępcy Generalnego

Konserwatora Zabytków d.s. archeologicznych oraz utworzenia centralnej komórki konserwatorskiej o większych możliwościach wykonawczych. Postulat elastycznej polityki wobec różnych form organizacyjnych służby archeologicznej w terenie został w zasadzie zaakceptowany przez zebranych. Możliwość wprowadzenia w życie zgłaszanych propozycji oraz ocenę perspektyw i zadań stojących przed służbą konserwatorską zawarł w swoim końcowym, podsumowującym wystąpieniu dr B. Rymaszewski. Drugi nurt konferencji, którym była prezentacja osiągnięć badawczych i konserwatorskich środowiska wrocławskiego, znalazł wyraz w referatach prof.

dr H. Cehak-Hołubowiczowej *Badania archeologiczne Śląży*, i doc. dr. J. Kaźmierczyka *Badania nad górnictwem ziola na Śląsku*, jak również w pięknej wystawie prezentującej najnowsze bardzo cenne i jeszcze nie publikowane odkrycia na Ostrowiu Tumskim we Wrocławiu. Ostatnim akcentem konferencji była wycieczka na górę Ślążę oraz zwiedzanie cmentarzyska kurhanowego w Będkowicach, gdzie realizowany będzie rezerwat in situ. Wyniki konferencji powinny stać się podstawą działania dla archeologicznej służby konserwatorskiej przez najbliższe pięć lat.

Marek Konopka

PROF. ALFONS DŁUGOSZ (1902—1975)

Dnia 7 listopada 1975 r. zmarł w Krakowie prof. Alfons Długosz, twórca i długoletni dyrektor Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce. Dzięki Jego inicjatywie, staraniom i pracy uratowane zostały cenne zabytki polskiej kultury materialnej. Muzeum Żup Krakowskich jest dziś okazałym pomnikiem polskiej myśli technicznej i tysiącletnich dziejów państwa polskiego.

A. Długosz rozpoczął pracę zawodową w 1922 r., jako rysownik konstrukcyjny w Zakładach Górniczych w Sierszy i nauczyciel rysunków technicznych w Wieczorowej Szkole Zawodowej. W 1930 r. objął stanowisko kierownika biura rysunkowego Zakładów Górniczych.

Po wyzwoleniu przeniósł się do Wieliczki, gdzie zaczął praktycznie uprawiać swój zawód artysty malarza (w 1919 r. ukończył Państwową Wyższą Szkołę Przemysłu Artystycznego, a w 1922 r. — Akademię Sztuk Pięknych w Dreźnie), działając jednocześnie społecznie.

Zainteresował się wtedy historią solnictwa i starą kopalnią soli w Wieliczce. Rozpoczął prace poszukiwawcze i badawcze, zmierzające do zorganizowania tam muzeum. W grudniu 1951 r. nastąpiło otwarcie takiej placówki w stanie surowym. Było to kilka najstarszych wyrobisk, przystosowanych do zwiedzania, które następnie z całym poświęceniem i niezmierną pracą przekształcił prof. A. Długosz w wartościowe muzeum; oficjalne otwarcie odbyło się w maju 1966 r. W 1956 r. muzeum przejęte zostało od resortu górnictwa przez Ministerstwo Kultury i Sztuki — Centralny Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków i podporządkowane organizacyjnie Państwowym Zbiorom Sztuki na Wawelu. Zdecydowało to o dalszym, szybkim rozwoju tej placówki. Dnia 1 marca 1961 r. minister kultury i sztuki powierzył prof. A. Długoszowi zastępowe stanowisko dyrektora Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, co umożliwiło Mu bardziej samodzielne kierowanie całością prac w zakresie gromadzenia zbiorów, podejmowania prac badawczych, szerszej popularyzacji i systematycznego rozwoju placówki.

Zasługi prof. A. Długosza jako twórcy i organizatora muzeum są ogromne. Powstało ono w całości według opracowanej przez Niego koncepcji. Zbadał On i wyeksplorował wielokilometrowy ciąg dawnych wyrobisk i zawałisk kopalni wielickiej i bocheńskiej, odnajdując dawne narzędzia, maszyny i urządzenia górnicze. Stworzony został w ten sposób unikalny, największy w Europie zbiór zabytków techniki górniczej. Ponadto zgromadzone i wyeksponowane zostały w muzeum różnorodne kryształy soli, skamieniałe relikty roślin i zwierząt minionych epok. Wszystkie układy ekspozycyjne zaprojektował prof. Długosz osobiście i w dużej mierze zilustrował je własnymi obrazami o tematyce nawiązującej do dawnej pracy górników wielickich. Przyczynił się również do podjęcia prac nad odbudową zabytkowego zamku salinarnego w Wieliczce.

Prócz zbiorów muzealnych zgromadził prof. A. Długosz duży i cenny komplet archiwaliów, starodruków i dzieł związanych tematycznie z krakowskim żupnictwem oraz kilkadziesiąt unikalnych map i planów górniczych. Na podstawie tych zbiorów rozwinięte zostały prace badawcze i wydawnicze z zakresu dziejów polskiego górnictwa solnego.

Z cennego dorobku publicystycznego prof. A. Długosza należy wymienić między innymi artykuły zamieszczone w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej”, „Studiach z Dziejów Górnictwa i Hutnictwa” itp. oraz pozycje monograficzne i przewodniki po wielickim muzeum.

Za wybitne zasługi dla kultury polskiej prof. A. Długosz odznaczony był Kawalerskim i Oficerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką „Za Opiekę nad Zabytkami” i wieloma innymi. Po przejściu na emeryturę został mianowany Honorowym Kustoszem Muzeum w Wieliczce.

Stanisław Orysiak